

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ
REVIEWS AND ANNOTATIONS

ЗА ЕДНО ЦЕННО БИБЛИОГРАФСКО ИЗДАНИЕ

Галина Апостолова*Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“*<https://doi.org/10.70300/InqJe4elFHn7i40n56NRRlGISdkp>

Резюме: Рецензията представя изданието „Зара Ангелова. Живот, отдаден на книгите“, посветено на значима фигура в българското библиотекознание, библиография и краезнание през втората половина на миналия век. Книгата съдържа статии от Зара Ангелова, оценки за нейната работа и спомени за нея, сред които се открояват мислите на бивши нейни колеги от Регионална библиотека „П. К. Яворов“ в Бургас.

Ключови думи: Зара Ангелова; библиотекознание; библиография; краезнание; Регионална библиотека „П. К. Яворов“

В края на миналата година се появи ново издание в библиографската сфера – „Зара Ангелова. Живот, отдаден на книгите“ (Angelova 2025). То е посветено на Зара Ангелова (1929–2023) – библиотековед, библиограф и краевед, основна фигура в Бургаската окръжна библиотека (днес Регионална библиотека „П. К. Яворов“) през втората половина на миналия век. Родена в Бургас, в семейството на известния книжар Иван Хрусанов (1889–1961)¹, от 1952 г. тя е библиотекар в Бургаската градска (по-късно окръжна) библиотека, където създава и ръководи Справочно-методичния отдел, стига до длъжностите главен библиотекар и замест-

ник-директор. Работила е с редица директори на библиотеката – Дончо Възелов (1942–1956), Катя Каролева (1956–1964, 1969–1973), Янка Недева (1965–1966), Константин Пенев (1966–1969), Пенка Йовчева (1974–1991), Костадинка Хрусанова (1991–2006). Зара Ангелова има дългогодишни професионални контакти с водещи имена в библиотечното дело и библиографията в България, сред които са Костантинка Калайджиева (директор на Националната библиотека „Св. Кирил и Методий“ от 1965 до 1983 г.), проф. д-р Радка Колева (директор на Народната библиотека „Иван Вазов“ в Плов-

див от 1988 до 2012 г.), д-р Кремена Зотова, проф. д-р Марин Ковачев, Стефан Кралев, Христо Хаджихристов и др. Пенсионира се в края на 80-те години, но продължава да сътрудничи на библиотеката и да замества при необходимост свои колеги до началото на нашия век.

Зара Ангелова е автор или съставител на над 80 справочно-библиографски издания (някои съвместно с нейни колеги), повечето от които са публикувани от Бургаската окръжна библиотека.² Най-обемното от тези издания е „Странджа – Сакар. Част 1. Природо-географски характеристики“ (съвместно с Антония Куртева, Костадинка Хрусанова и др.), издадено от Народната библиотека „Кирил и Методий“ (днес Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“) през 1986 г.

Сред най-значителните трудове на Зара Ангелова е и наръчникът „Таблицы за класифициране на краеведска литература по десетичната класификация“ (съвместно с Марин Ковачев), издаден от Народна библиотека „Кирил и Методий“ през 1982 г. Вече като пенсионер Зара Ангелова създава последния си много важен труд – библиографския указател „Периодичният печат в Бургас и Бургаския край 1885–1993“, издаден от Универсалната научна библиотека „П. К. Яворов“ през 1994 г.

Книгата „Зара Ангелова. Живот, отдаден на книгите“ съдържа нейни текстове от различни години, обхващащи период от близо половин век (от 1956 до 2005 г.), в редица периодични издания.³ Те проследяват професионалния път на Зара Ангелова, спецификата на работата ѝ, научните ѝ интереси, които може да се обособят в няколко групи. Едната обхваща статии, посветени на справочно-библиографската работа, изготвянето на картотеки, библиографската осведоменост и уменията за използване на книжните фондове на библиотеката от различни читателски групи, задачите на окръжните библиотеки в страната, организацията и спецификата на библиотечните фондове. Тук трябва да се отбележат статиите „Впечатления от съвещанието на справочните отдели – декември 1970 г.“ (Bibliotekar 1971, № 4, 23–24), „За задачите на окръжните библиотеки. Отговор на една статия“ (Bibliotekar 1971, № 7–8, 57–60), „За мястото на окръжната библиотека в единната система на библиотечното обслужване“ (Bibliotekar 1975, № 5, 22–25), „За по-добра библиографска осведоменост на читателите“ (Chernomorski 1976, № 8119, 4), „Справочно-библиографската работа“ (Bibliotekar 1981, № 7, 11–14), „Да се преодолее тесноведомственото мислене“ (Chernomorski 1987, № 105, 4).

Втора група оформят публикациите, свързани с историята на Бургаската библиотека, с развитието ѝ в продължение на няколко десетилетия, както и с проблеми, произтичащи от структурата и материалната ѝ база – например „Справочно-библиографската работа в Окръжната библиотека – Бургас“ (Bibliotekar 1960, № 6, 27–30), „Разраства се дейността на Окръжната библиотека“ (Chernomorski 1960, № 3207, 4), „Окръжната библиотека – Бургас. Специална читалня“ (Bibliotekar 1966, № 12, 37–38), „Картотеката

за статии от българския периодичен печат в Окръжната библиотека в Бургас“ (Bibliotekar 1967, № 11, 21–24), „Изминат път“ (Bibliotekar 1973, № 10, 30–35), „Съкровищница на книжовно богатство“ (Chernomorski 1973, № 8222, 3), „Моята професия“ (Bibliotekar 1978, № 4, 18–19), „Бургаската комуна и библиотеката“ (Myastoto... 1990, 15–24), „Път през годините“ (Neftohimik 1989, № 18, 5).

Статиите, част от краеведските изследвания на Зара Ангелова, оформят трета група. Сред тях ще отбележа „Активен влог за краеведски проучвания“ (Chernomorski 1987, № 41, 4), материалите, посветени на писателя Константин Петканов, който в периода 1925–1929 г. ръководи Общинската библиотека в Бургас – „Вдъхновен певец на народната душевност (90 години от рождението на Константин Петканов)“ (Chernomorski 1981, № 12158, 4) и „Писателската и библиотечната дейност на Константин Петканов в Бургас (1920–1930 г.)“ (Bibliotekar 1982, № 11, 46–48), както и „От Папарос до Сарафово“⁴, „По дирята на изгубения престиж“⁵ и „Черноморски фар“ осветява десетилетията“⁶.

Ето защо книгата представлява своеобразна история на Бургаската библиотека през миналия век, в развитието на която Зара Ангелова има много значителен принос.

В края на книгата са публикувани оценки за работата на Зара Ангелова, както и спомени за нея. Ето малка част от тях. Д-р Кремена Зотова: *„И колко е приятно, че тя продължава да работи и създаде около себе си едно ядро от библиографи като Антония Куртева, Наталия Вълчева, Костадинка Хрусанова, които ще продължат библиографските традиции на библиотека „П. К. Яворов“, ще ги разширят и усъвършенстват. В бъдеще това ядро непрекъснато ще се увеличава, защото навлизането на компютрите в библиотеката няма да отмени нуждата от библиографи“* (Zotova 1990, 53–54); Пенка Йовчева (директор на Бургаската библиотека от 1974 до 1991 г.): *„Гордост за колектива на библиотеката и за ръководството ѝ беше, че Зара Ангелова е уважавана и високо ценена в средите на библиографите от Националната библиотека, от големите университетски и научни библиотеки“* (Angelova 2025, 137); Костадинка Хрусанова (директор на Бургаската библиотека от 1991 до 2006 г.): *„Преподавателят ни по история на библиотечното дело Христо Христов често даваше примери с библиотеките в страната. Бургаската библиотека обикновено беше добър пример. С добавката, че там работи Зара Ангелова, един голям професионалист, и това обяснява всичко. Тя и съпругът ѝ Ангел Ангелов бяха положили основите на модерното библиотечно дело в Бургас и областта. Зара беше обучила десетки библиотекари, особено в областта на краезнанието. И тя отстояваше принципите на съвременното библиотечно дело до края на професионалния си път“* (Angelova 2025, 138); Наталия Коцева (директор на Бургаската библиотека от 2006 до 2014 г.): *„Имах честта и привилегията да бъда нейна ученичка и в определен период да бъда част от*

екипа ѝ (от 1976 г. до оттеглянето ѝ от работното поприще). [...] В дългия си професионален опит Зара Ангелова винаги е била двигател на най-съществените чисто професионални дейности, които издигнаха авторитета на библиотеката в професионалните среди“ (Angelova 2025, 141); Ангелия Куртева (дългогодишен библиотекар в Бургаската библиотека): „Зара наистина беше изключителен професионалист, беше се наложила като такава не само в библиотеката, но и в цялата страна. Нямаше колеги в страната, които да не знаеха нейното име и да не говореха за Зара Ангелова с уважение. За мен беше чест да работя с нея, да я наблюдавам и да се уча на тънкостите в занаята“ (Angelova 2025, 144).

Съставителят проф. д-р Юлиан Куюмджиев е създал много ценно издание, което е принос към историята на библиотечното дело в страната от втората половина на миналия век.

БЕЛЕЖКИ

¹ За Иван Хрусанов, неговата дейност и неговото семейство вж. по-подробно КЕХ-ЛИБАРЕВА, С. Книжарите на Бургас. Иван Георгиев Хрусанов. *Черноморски фар*, № 203, 23 октомври 2015, 8. Соня Кехлибарева е дългогодишен библиотекар в Регионална библиотека „П. К. Яворов“ в Бургас.

² По-важните от тях са „Д-р Петър Берон. Препоръчителна библиография“ (1967); „Бургаското пристанище – южната морска врата на Родината. Библиография, издадена по случай 75-годишнината от пускането в експлоатация на пристанището“ (1978); „Константин Петканов. 90 години от рождението му. Библиографска справка“ (1981); „Илинденско-Преображенската епопея. По случай 80 години от въстанието. Библиография“ (1983); „Специални библиотеки в Бургаски окръг“ (1985).

³ Списанията „Библиотекар“ и „Море“, вестниците „Черноморски фронт“, „Нефтохимик“, „Черноморски фар“, „Бургас днес“ и „Свободен бряг“.

⁴ *БУРГАС днес*, I, № 10, 20.08.1990, 7. Статията е посветена на възникването на селището, което днес е квартал „Сарафово“ в Бургас.

⁵ *БУРГАС днес*, I, № 44, 14–20 април 1991, 16. В рубриката „Тема от публикуването“. Статията е посветена на чуждестранните консулства в Бургас преди 1944 г.

⁶ *ЧЕРНОМОРСКИ фар*, № 50, 14 март 2005, 4–5. Статията е посветена на историята на дългогодишния ежедневен вестник в Бургас.

ЛИТЕРАТУРА

АНГЕЛОВА, З., 2025. *Живот, отдаден на книгите*. Съст.: Юлиан Куюмджиев. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“.

МЯСТОТО на библиотеката в културния живот на града. Сборник доклади от юбилейната сесия, посветена на 100 год. юбилей на библиотеката, състояла се на 11 май 1989 година. Бургас: Универсална научна библиотека „П. К. Яворов“, 1990. ЗОТОВА, К., 1990. Издателската библиографска дейност на УНБ „П. К. Яворов“ в Бургас. В: *Мястото на библиотеката в културния живот на града. Доклади от юбилейната сесия, посветена на 100-годишния юбилей на библиотеката*. Бургас, 53–54.

МЯСТОТО на библиотеката в културния живот на града. Бургас: Универсална научна библиотека „П. К. Яворов“, 1990, 15–24.

- БИБЛИОТЕКАР, № 10, 1973, 30–35.
БИБЛИОТЕКАР, № 11, 1967, 21–24.
БИБЛИОТЕКАР, № 11, 1982, 46–48.
БИБЛИОТЕКАР, № 12, 1966, 37–38.
БИБЛИОТЕКАР, № 4, 1971, 23–24.
БИБЛИОТЕКАР, № 4, 1978, 18–19.
БИБЛИОТЕКАР, № 5, 1975, 22–25.
БИБЛИОТЕКАР, № 6, 1960, 27–30.
БИБЛИОТЕКАР, № 7, 1981, 11–14.
БИБЛИОТЕКАР, № 7–8, 1971, 57–60.
БУРГАС *днес*, I, № 10, 20.08.1990, 7.
БУРГАС *днес*, I, № 44, 14–20 април 1991, 16.
НЕФТОХИМИК, XXVIII, № 18, 05.05.1989, 5.
ЧЕРНОМОРСКИ *фар*, № 50, 14.03.2005, 4–5.
ЧЕРНОМОРСКИ *фар*, № 50, 14.03.2005, 4–5.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 12158, 23.12.1981, 4.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 41, 19.02.1987, 4.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 8222, 19.10.1973, 3.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 3207, 07.09.1960, 2.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 8119, 20.05.1976, 4.
ЧЕРНОМОРСКИ *фронт*, № 105 (13760), 05.05.1987, 4.

REFERENCES

- ANGELOVA, Z., 2025. *Zhivot, oddaden na knigite*. Sast.: Yulian Kuyumdzhiev. Plovdiv: UI „Paisiy Hilendarski“.
- MYASTOTO *na bibliotekata v kulturniya zhivot na grada*. Sbornik dokladi ot yubileynata sesiya, posvetena na 100 god. yubiley na bibliotekata, sastoyala se na 11 may 1989 godina. Burgas: Universalna nauchna biblioteka „P. K. Yavorov“, 1990.
- ZOTOVA, K., 1990. Izdatelskata bibliografska deynost na UNB „P. K. Yavorov“ v Burgas. V: *Myastoto na bibliotekata v kulturniya zhivot na grada. Dokladi ot yubileynata sesiya, posvetena na 100-godishniya yubiley na bibliotekata*. Burgas, 53–54.
- MYASTOTO *na bibliotekata v kulturniya zhivot na grada*. Burgas: Universalna nauchna biblioteka „P. K. Yavorov“, 1990, 15–24.
- BIBLIOTEKAR, № 10, 1973, 30–35.
BIBLIOTEKAR, № 11, 1967, 21–24.
BIBLIOTEKAR, № 11, 1982, 46–48.
BIBLIOTEKAR, № 12, 1966, 37–38.
BIBLIOTEKAR, № 4, 1971, 23–24.
BIBLIOTEKAR, № 4, 1978, 18–19.
BIBLIOTEKAR, № 5, 1975, 22–25.
BIBLIOTEKAR, № 6, 1960, 27–30.
BIBLIOTEKAR, № 7, 1981, 11–14.
BIBLIOTEKAR, № 7–8, 1971, 57–60.
BURGAS *dnes*, I, № 10, 20.08.1990, 7.
BURGAS *dnes*, I, № 44, 14–20 април 1991, 16.
НЕФТОХИМИК, XXVIII, № 18, 05.05.1989, 5.
CHERNOMORSKI *far*, № 50, 14.03.2005, 4–5.
CHERNOMORSKI *far*, № 50, 14.03.2005, 4–5.

CHERNOMORSKI front, № 12158, 23.12.1981, 4.
CHERNOMORSKI front, № 41, 19.02.1987, 4.
CHERNOMORSKI front, № 8222, 19.10.1973, 3.
CHERNOMORSKI front, № 3207, 07.09.1960, 2.
CHERNOMORSKI front, № 8119, 20.05.1976, 4.
CHERNOMORSKI front, № 105 (13760), 05.05.1987, 4.

A VALUABLE BIBLIOGRAPHIC PUBLICATION

Abstract: *The article presents the edition “Zara Angelova. A life devoted to books”, dedicated to a significant figure in Bulgarian library science, bibliography and regional studies in the second half of the last century. The book contains articles by Zara Angelova, evaluations of her work and memories of her, among which the thoughts of her former colleagues from the “P.K. Yavorov” Regional Library in Burgas stand out.*

Keywords: *Zara Angelova; library science; bibliography; regional studies; „P.K. Yavorov“ Regional Library*

Prof. Galina Apostolova, PhD

National Academy of Music “Prof. Pancho Vladigerov”

94 Evlogi and Hristo Georgievi Blvd.

1505 Sofia, Bulgaria

E-mail: galina.apostolova@gmail.com